

PAŃSTWOWA
OPERA I FILHARMONIA BAŁTYCKA
W GDAŃSKU

Program

PAŃSTWOWA OPERA I FILHARMONIA BAŁTYCKA
w GDAŃSKU

Dyrektor:
TADEUSZ RYBOWSKI

Kierownik Artystyczny:
JERZY PROCNER

Sazon 1968/69

Koncert symfoniczny

Piątek 9
Sobota 10 maja 1969 r.
godz. 19.30

P R O G R A M

Wykonawcy:

ORKIESTRA PAŃSTWOWEJ OPERY I FILHARMONII
BAŁTYCKIEJ

Dyrygent:
Grzegorz SUTT

Solistka:
Lidia GRYCHTOŁÓWNA

Program:

G. VERDI — Uwertura do op. „Moc przeznaczenia”
C. SAINT-SAENS — II Koncert fortepianowy g-moll op. 22
Andante sostenuto
Allegro scherzando
Finale (Presto)

Przerwa

C. FRANCK — Symfonia d-moll
Lento, Allegro non troppo
Allegretto
Allegro non troppo

GRZEGORZ SUTT

LIDIA GRYCHTOŁÓWNA

GIUSEPPE VERDI (1813—1901)

Uwertura do opery „Moc przeznaczenia”

Nazwisko Verdiego rzadko pojawia się w programach koncertów symfonicznych. Jego królestwem była i jest opera i nie ma chyba szanującego się teatru operowego, który nie wystawiłby w każdym sezonie jakiegoś z jego sławnych (*Rigoletto*, *Trubadur*, *Traviata*, *Aida*, *Otello*, *Falstaff*), a nawet mniej znanych (m. in. *Nabucco*, *Bal maskowy*, *Nieszpory sycylijskie*) dzieł.

Do tych ostatnich zaliczyć też trzeba 4-aktową operę *Moc przeznaczenia* (*La forza del destino*). Napisana dla Petersburga, nie odniosła tam sukcesu (1862) i na premierę w Mediolanie (1869) przygotował Verdi jej nową wersję. Ale i w tej postaci nie należy *Moc przeznaczenia* do najcelniejszych osiągnięć kompozytora. Historia najeżonej tragicznymi wypadkami miłości hiszpańskiej arystokratki i potomka peruwiańskich Inków (dyskryminacja rasowa!) nazbyt jest splątana i nieprawdopodobna, a przy tym nie brak irytujących dłużyzn. Sama muzyka nie wolna jest również od pewnych mankamentów, jednakże zawiera sporo znakomitych fragmentów, dzięki którym opera utrzymuje się w repertuarze.

Udanym utworem w partyturze *Mocy przeznaczenia* jest skomponowana na mediolańską premierę, szeroko rozbudowana *Uwertura*, którą Verdi zastąpił krótki wstęp — zwykle poprzedzający jego opery — z pierwszej, petersburskiej wersji. Jest to efektowna, oparta na najważniejszych motywach i tematach opery „fantazja”. Otwarta ostro brzmiącymi fanfarami, a kończąca się potężną kulminacją, zapowiada nastrojowe różnicowanie i melodyczne bogactwo opery.

KAMIL SAINT-SAENS (1835—1921)

II Koncert fortepianowy g-moll op. 22

Saint-Saëns był pierwszym z kompozytorów francuskich, którego koncertowe utwory fortepianowe weszły do światowego repertuaru. Płodny w różnorodnych dziedzinach twórczości muzycznej, także i na tym terenie pozostawił znaczną ilość dzieł: 5 koncertów, *Allegro appassionato*, *Rhapsodie d'Auvergne*, *Wadding-Cake*, *Fantaisie Africaine*, *Caprice Andalou*. W tych wszystkich dziełach godna podkreślenia jest znakomita faktura fortepianowa. Saint-Saëns — sam doskonały pianista — wykorzystuje ze znanostwem i świetnym wyczuciem wszystkie techniczne i wyrazowe możliwości instrumentu.

Najwybitniejszym z koncertowych dzieł fortepianowych Saint-Saënsa jest *Koncert g-moll* (1868). W kompozycji tej autor stara się unikać utartych dróg. I część (*Andante sostenuto*) rozpoczyna fortepian jakby preludując. Kadencja poprzedza pojawienie się pierwszego tematu, który po prawdziwie koncertowych starciach między instrumentem solowym a orkiestrą podejmuje chór instrumentów smyczkowych

w wirtuozowskiej oprawie fortepianu; jest to fragment o bardzo efektownym kolorycie dźwiękowym. Podczas gdy I część stanowiło — wbrew klasycznemu schematowi — *Andante*, to miejsce tradycyjnie powolnej części II zajmuje żwawe *Allegro scherzando*, odznaczające się pięknymi pomysłami melodycznymi, ciekawą instrumentacją i kapryśną rytmiką. *Final (Presto)* jest pełną temperamentu tarantelą.

CEZARY FRANCK (1822—1890)

Symfonia d-moll

Powstanie wszystkich dzieł orkiestralnych C. Francka przypadło na ostatni, najdojrzały okres jego twórczości. Szereg ten zamyka *Symfonia d-moll*, która wraz z *Wariacjami symfonicznymi* na fortepian i orkiestrę należy do stałego repertuaru koncertowego. Swoją jedyną *Symfonię* pisał Franck w latach 1886—88, przykładając do niej wielką wagę, jak do utworu opartego na najbardziej osobistych refleksjach. Niestety, podczas prawykonania (Paryż 17 II 1889) spotkała się ona z bardzo chłodnym przyjęciem. Przyczyną niezrozumienia i bezradności krytyki była śmiałość, z jaką przeniósł kompozytor w tej pracy do muzyki francuskiej harmoniczne zdobycze Wagnera, łącząc je z właściwym Brahmsowi upodobaniem do polifonicznej faktury i gęstej instrumentacji oraz z berliozowsko-lisztowską techniką motywów przewodnich, nie wykorzystywanych jednak w sensie programowym. Francuskie i niemieckie dziedzictwo muzyczne krzyżują się wyraźnie w *Symfonii d-moll*, będącej sumą artystycznych i technicznych możliwości Francka. Talent jego był zaiste formotwórczy. Każde niemal dzieło nosi znamiona niepowtarzalności; forma nie jest tylko bezdusznym schematem, lecz wynika zawsze konsekwentnie z rozwoju danej kompozycji, z wymogów samej muzyki. Podobnie ma się rzecz z *Symfonią d-moll*, która składa się z trzech części w przeciwieństwie do normalnego, czteroczęściowego schematu. Prócz tego dwa pierwsze takty są tematycznym zarodkiem całego dzieła, dzięki czemu jest ono wyjątkowo spójne i jednorodne.

Te dwa takty tworzą też czołowy motyw wprowadzonego przez smyczki (bez skrzypiec) 16-taktowego tematu ciekawej formalnie I części (*Lento, Allegro non troppo*). Wśród licznych modulacji trzykrotnie przeplata się trwożliwe *Lento* z energicznym *Allegro*. Potem włącza się jeszcze do akcji szeroki, śpiewny temat I skrzypiec i jasna, synkopowana melodia w instrumentach dętych drewnianych, trąbkach i skrzypcach. Te elementy stają się przedmiotem świetnej symfonicznej pracy. Kilkakrotne kulminacje dynamiczne wieńczy potężna koda.

Allegretto (II cz.) łączy w interesujący sposób część powolną ze scherzem. Rozpoczyna się pięknym wstępem harfy i instrumentów smyczkowych (*pizzicato*). Na tym tle rozwija się kantylena rożka angielskiego, wysnuta z pierwszego te-

matu poprzedniej części. Prowadzenie melodii przejmuje klarnet i róg, aby następnie przekazać je fletowi i wiolonczelom. Temat liryczny stopniowo wygasa — pojawia się feeryczne scherzo. Wśród ciekawych kontrastów kończy się utwór zanikającym akordem instrumentów dętych i harfy.

Część III (*Allegro non troppo*) obwieszczają fagoty i wiolonczele, intonując swój temat na pulsującym tle orkiestry. Przelotnie podejmują go skrzypce, które jednak zaraz wstępują ze swoją własną partią, kończąca się nawrotem pierwszego tematu II części oraz dalszymi jej reminiscencjami, narastającymi do potężnej kulminacji. W zakończeniu słychać znowu „wielki” drugi temat I części.

Stanisław Haraschin

Najbliższy koncert Filharmonii

17. V. 69.

12-osobowy francuski zespół kameralny
ENSEMBLE INSTRUMENTAL ANDRÉE COLSON

30/31. V. 69.

Koncert Symfoniczny

Dyrygent: doc. Antoni Poszowski
Solisci: Dyplomanci PWSM w Gdańsku
Grażyna Fiedoruk
Zbigniew Wytrykowski
Elżbieta Zającówna
Jan Kusiewicz

ORKIESTRA PAŃSTWOWEJ OPERY I FILHARMONII BAŁTYCKIEJ

Dyrygent — Zbigniew Bruna

Dyrygent-asystent — Grzegorz Sutt

I skrzypce

Szmał Wojciech (koncertmistrz)
Kochański Tadeusz
(koncertmistrz)
Bujalski Franciszek
Kucal Jerzy
Stein Kazimierz
Langowska Maria
Jeziorny Wiesław
Niemiro Henryk
Mieńko Michał
Zielińska Irena
Huzarski Kazimierz
Siedlar Wiesława

II skrzypce

Kosiorek Stanisław
Sztukowski Sylwester
Małecki Jerzy
Butowski Waclaw
Popielska Wanda
Osterczy Stefan
Brochocki Bronisław
Lubowicz Joanna
Kres Norbert
Tomczyk Bernard
Dardzińska Alicja

Altówki

Smiglin Mieczysław
Wojtkowski Jerzy
Mańkowski Kazimierz
Lejman Krystyna
Budny Piotr
Sajek Roman
Kopczyński Jan

Wiolonczele

Swiło Janusz (koncertmistrz)
Zaborowska Bożena
(koncertmistrz)
Filar Andrzej
Pokorniecki Franciszek
Baryła Karol
Tomczak Tadeusz
Sperski Krzysztof
Miodowski Zdzisław
Andrzejewski Tadeusz

Kontrabasy

Piotrowicz Edwin
Popkiewicz Barbara
Rosiek Stanisław
Chamera Adam
Mazur Adolf
Pilc Antoni
Piotrowicz Zdzisław

Harfa

Rużkova Regina

Fortepian

Kulkowa Urszula

Organy

Spychała Henryk

Flety

Gągałka Waclaw
Klaman Ryszard
Kaziński Jarosław
Kwiecień Mieczysław

Oboje

Gassan Erwin
Buczkowski Romuald
Raatz Józef
Sekowski Stanisław

Rożek angielski

Chrapkowski Henryk

Klarnety

Swiercz Władysław
Zareba Jan
Pietras Andrzej
Swiercz Ryszard

Bas-klarnet

Guzowski Kazimierz

Fagoty

Raduła Benedykt
Stracewski Mirosław
Pilat Maksymilian

Kontrafagot

Pawłowski Jerzy

Waltornie

Suchoples Aleksander
Daniecki Edward
Jakubowicz Marian
Filipowicz Kazimierz
Klimek Zygmunt
Tylewski Tomasz
Brzostek Leon

Trąbki

Ratajczak Ryszard
Burdynowski Józef
Artwińska Alicja
Stachnik Józef

Puzony

Trus Aleksander
Wachowski Roman
Grygorowicz Edward
Kasprzycki Alfons

Tuba

Ulatowski Jerzy

Perkusja

Szymański Marian
Rugienis Bronisław
Brzeski Witold
Wiśniewski Waclaw

Inspektor orkiestry:

Henryk Niemiro

Korektor fortepianów

Władysław Ogledzki

Biblioteka PWSM Gdańsk

Dział	
Autor	194
Tytuł	
Nr inw.	

OKŁADKĘ PROJEKTOWAŁ

Józef Skoracki